

Saara Kankaanrinta

06.06.2019

Östersjön mår inte bra. Det är ett av världens mest förorenade hav, och för att rädda det behövs storslagna gärningar – så fort som möjligt. För Saara Kankaanrinta är havet en hjärtesak och hon har vikt sitt liv åt Östersjöns och naturens välmående.

För kärleken till Östersjön

Saara Kankaanrinta är en miljöpåverkare, naturskyddare och entreprenör som har grundat en stiftelse för främjande av Östersjöns tillstånd samt två företag. Dessutom sitter hon i styrelsen för ett flertal bolag.

Hon har gjort mycket för Östersjön och naturskyddet, men drömmen är att nå ännu högre. Hur förälskade sig insjöfinländaren i havet och varför ville hon ägna sitt liv åt naturskydd? Och hur räddar man Östersjön?

Närheten till naturen gav intresse för miljöfrågor

– Jag är uppvuxen nära naturen och jag tror att mitt intresse för miljöfrågor har sitt ursprung i just detta nära förhållande till naturen.

Kankaanrinta var en målmedveten skolelev. Hon slutförde gymnasiet med 10 i medeltal och redan då hade hon en tanke om att vilja göra gott och sträva efter att förbättra världen. Efter gymnasiet satte hon kursen mot Stockholms universitet med målsättningen att lära sig prata svenska flytande.

– Jag skrev laudatur i svenska, men inte

lär man ju sig att prata språket i Joensuu.

Efter året i Stockholm väntade universitetsstudier i Åbo. Som huvudämne läste Kankaanrinta politisk historia, men även miljöpolitik som biämne. Det avgörande steget till att förverkliga det egna starka etoset togs efter studierna, när Kankaanrinta fick jobb på John Nurminens Stiftelse inom Östersjöskydd.

– Jag kan inte förklara, varför just havet är ”grejen” för mig. Jag tycker mycket om sjöar också, men genast då jag kom till havet visste jag att det här är det. Havet är det vackraste som finns i världen och på något sätt så oerhört självfullt. Det tilltalar mig.

Östersjön som kärlekens sändebud

I John Nurminens Stiftelse arbetade Kankaanrinta som samhällsrelations- och kommunikationschef i ett projekt för rening av St. Petersburgs avloppsvatten. Då träffade hon även sin nuvarande man, Ilkka Herlin.

– Östersjön är en hjärtesak för mig, och därigenom hittade jag även mitt livs kärlek. Goda ting sker inte alltid av en slump.

Efter att avloppsvattenprojektet efter några år löpte på började Kankaanrinta, Herlin och Sanna Kotsalo-Mustonen, som arbetat i samma projekt, fundera hur verksamheten kunde skalas upp ytterligare.

– Vi ville hitta en lösning där man kunde lösa flera problem samtidigt i stället för att jobba i skilda projekt. Slutligen kom vi fram till att vi måste grunda en ny stiftelse för detta ändamål.

År 2008 grundade Kankaanrinta, Herlin och Kotsalo-Mustonen Baltic Sea Action Group, vars officiella namn är Stiftelsen för ett levande Östersjön, och som stiftelsens syfte registrerades främjandet av människans och naturens välmående.

Tanken var att BSAG skulle sammanföra alla aktörer som påverkar skyddet av Östersjön

– oavsett om de var forskare, politiska beslutsfattare, aktörer från privata och tredje sektorn eller från offentlig förvaltning. På så sätt skulle stiftelsen försöka snabba upp skyddsåtgärderna för Östersjön och naturen.

Och exakt detta har stiftelsen gjort och gör fortfarande.

- Vi behöver själva inte göra något som redan görs av någon annan. Vi kan nog snabba upp arbetet, och ifall ingen annan gör jobbet så kavlar vi upp ärmarna. Vi synliggör helheter, alltså vad man borde göra för att hejda minskningen av naturens mångfald samt klimatförändringen. Kort sagt lobbar vi för Östersjön.

Markens betydelse

Det pågår ständigt mycket i stiftelsen. Som största gärningar under dess tio år långa verksamhetstid kan man lyfta fram Baltic Sea Action Summit-toppmöten som ordnats av BSAG. I dessa möten har man påskyndat lösningar av Östersjöns problem med hjälp av både statsöverhuvuden och företag. Sedan 2010 har stiftelsen aktivt arbetat för återvinning av näringsämnen både på nationell och EU-nivå.

- Vi rekryterade nyss tre nya medarbetare. Det var vår insats till att köra full fart framåt. Det är väldigt bråttom och mycket borde åstadkommas snabbt, men samtidigt hållbart. Vid kriser måste även första hjälpen-åtgärderna samtidigt leda till en permanent förbättring.

Stiftelsen arbetar som bäst med ett projekt där man påverkar havens biologiska mångfald.

- Naturens mångfald kommer att vara nästa klimatkris. Östersjön, klimatförändringen och naturens mångfald är alla sammankopplade till varandra och ofta har de även en gemensam lösning.

Ett av BSAG:s mest uppmärksammade projekt är pilotprojektet Carbon Action som drogs igång tillsammans med Meteorologiska institutet och Sitra. Projektets kärna är markens betydelse i såväl klimatförändringens bekämpning som i arbetet med att förbättra Östersjöns tillstånd.

Odlarna utbildas via projektet i hur de kan förbättra sin egen mark och därmed främja odling som binder kol. Samtidigt får forskarna lära sig praktiska saker av odlarna, som de

sedan använder i sina undersökningar och i den vetenskapliga verifieringen av kollagring.

– Om marken är i dåligt skick rinner näringsämnen ut i Östersjön. En välmående åker har en mångsidig grön växtlighet och dess jordmån en rik och mångsidig mikrobisk miljö som ökar markens mångfald. Detta i sin tur påverkar både skörden och kolbindningen. Projektet fick en enorm efterfrågan och odlare bokstavligen rusade till oss.

Man ser inte längre sina tår i vattnet

I fjol gjorde BSAG rekordvinst i sin julinsamlingskampanj. Kankaanrinta tror att intresset för såväl detta som för Carbon Actionprojektet bottnar i människornas ångest om naturens tillstånd.

– I Carbon Action-projektet förenas påverkandet av både klimatförändringen och av Östersjöns tillstånd, vilket gör att det upplevs så betydelsefullt. Dessa problem är verkliga och allvarliga, och man måste agera nu. Naturen klarar sig nog, men människan klarar sig inte utan naturen.

Östersjön är ett av världens mest förorenade hav och den snabba försämringen av dess tillstånd ses även i antalet människor som engagerar sig i BSAG:s frivilligverksamhet.

Kankaanrinta berättar att samma story upprepas hos dem nästan oförändrat: personen har blivit pensionär och vill nu göra något betydelsefullt. Så berättar personen hur hen som barn simmade i Östersjön och kunde då se sina tår i vattnet. Eftersom vattnet numera är så grumligt så kan man inte längre se sina tår. Kankaanrinta och Herlin bor med sina tre barn i Hangö vid Östersjöns strand. Barnens standardfråga sommaren 2018 löd "får jag simma, är det för mycket blåalger".

– Visst är det sorligt att det här är rutin för våra barn. De vet inte om något bättre. Jag undrar ju om mina barn i sin tur kommer att berätta för sina egna barn om hur det fanns sjungande fåglar i träden när de var små, men de finns inte längre. Förlusten av naturens mångfald är skrämmande.

– Lyckligtvis har världen förändrats också

så tillvida att till och med den lilla korvkiosken numera behöver redogöra för sina åtgärder i förebyggandet av klimatförändringen. Miljöfrågor har gått från att handla om marginaler till strategiska beslut i företag, och även på individnivå ökar medvetandet ständigt.

"Förlusten av naturens mångfald är skrämmande."

Saara Kankaanrinta

Mikrober nyckeln till lösning

År 2005 grundade Kankaanrinta och Herlin två nya företag för att fortsätta arbetet de påbörjat i BSAG på den privata sektorn; att främja naturens och människornas välmående. Soilfood och Qvidja Kraft föddes.

– När vi under flera års tid engagerat arbetat för Östersjön kunde vi se vad som behövdes för att åstadkomma ännu mer i det arbetet. I något skede förstod vi att näringsämnen inte cirkulerar om inte någon gör det till en affärsidé.

För detta ändamål grundades Soilfood, som förädlar outnyttjade näringsämnen från jordbruk och bioenergi- samt skogsindustri till återvunnen gödsel. Företaget har snabbt blivit Finlands största aktör för återvunnen gödsel och jordförbättringsprodukter.

– Soilfood är en aktör med en väldigt stark värdegrund. All verksamhet har en stark ekologisk grund, men det är även en lönsam affärsverksamhet.

Qvidja Kraft i sin tur skapar lösningar för lagring av förnybar energi. Naturens egen process som slipats under miljarder år har

omformats till ett tryggt och effektivt sätt att lagra förnybar energi. Det grundar sig i hur kärrens mikrober fungerar: mikroberna gör koldioxidet och vätet i kärren till metan, som är ett bra och lätttransporterat lager för energi. Qvidja Krafts forskningsgrupp isolerade den i kärr verksamma blandmikrobpopulationen och lyckades bygga ett reaktorhem där de kan fungera som i kärret, med samma 83 % processeffektivitet.

- Vi har lyckats hitta en lösning till att lagra förnybar energi genom att använda naturens egen process. Vi är nu i modulfasen i denna utveckling och vi har signerat vår första pilotkund.

Qvidja Kraft har sin verksamhet i Pargas på Qvidja försöksgård som Kankaanrinta och Herlin äger. Gården är betydelsefull kulturhistoriskt sett och den sträcker sig kring Qvidja stenslott. Slottet är den äldsta herrgården i Finland, och i tiderna har bland annat Gustav Vasa besökt gården.

- Vi letade ursprungligen efter en helhet med både mark och skog, men här fick vi även en bit historia. Verksamheten och själva gården var på väg neråt och det var fint att vi samtidigt kunde rädda en sådan här pärla.

Det bedrivs mycket experimentell forskning på gården: flödesmätare i vattendragen, forskning av både markens mikrober och luftens nanopartiklar. En motsvarande helhet finns ingen annanstans.

"Vi har jättetuffa team som kommer på fina idéer."

Saara Kankaanrinta

Finland som föredöme

Kankaanrinta anser att hennes roll är främst att leda och titta på helheter, skilja väsentlig information från oväsentlig och hitta sätt att berätta om saker på ett begripligt sätt.

- Jag upplever det som en fördel att jag ser på saker liksom utifrån. Jag är inte expert inom något naturvetenskapsområde, så jag kan ställa dumma frågor och jag ser helheterna

utan expertens filter.

Även om man pratar mycket om Östersjön och dess tillstånd så har man först den senaste tiden börjat lyfta jord- och skogsbrukets inverkan på Östersjöns tillstånd. Det har först nyligen framkommit att dikning av skog har en betydligt större inverkan än man tidigare trodde. De största förbättringsåtgärderna gör man på avrinningsplatserna. Det här är en sak som många ännu inte har förstått.

Kankaanrinta upplever att Finlands roll som föredöme i Östersjöregionen är stor, även globalt.

– Det Finland gör har en jättestor betydelse. Vi har resurser att forska, fatta beslut och göra konkreta åtgärder samt att föregå med gott exempel. Därför upplever jag att vi är även skyldiga att göra det. Om inte vi här i vår trygga välfärdsstat kan vara på toppen av utvecklingen i att visa vägen för människans och naturens harmoniska liv, så vem ska då göra det?

Innovationer för Östersjön

Förutom sina egna företag är Kankaanrinta med i många innovationer. Hon var delaktig i succén bakom Gold & Greens växtproteinprodukt pulled havre och hon är styrelsemedlem i Sulapac, företaget som producerar bionedbrytbart förpackningsmaterial som ska ersätta plasten.

– Modet att våga försöka har ökat stort i Finland de senaste åren. Vi har jättetuffa team som kommer på fina idéer.

Kankaanrinta anser att Östersjöprojektet är ett fint exempel på hur företagets värden verkligen kan styra verksamheten. Även Sulapac är ett projekt som fått finansiering av Östersjöprojektet: 2017 fick företaget finansiering för sin innovation till ett värde av 50 000 euro.

– Att förbättra Östersjöns tillstånd kräver både finansiering och publicitet, och Ålandsbanken har förenat båda delarna fint i Östersjöprojektet.

Kankaanrinta är även själv kund i Ålandsbanken och det var just bankens arbete för Östersjön som låg till grund för beslutet.

- Jag har ett Österjökonto i Ålandsbanken samt använder Östersjökortet som räknar mitt koldioxidavtryck. Det här beslutet tog jag uttryckligen på grund av Östersjön. Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att banker har en enorm synlighet i media och därför har det exempel som bankerna visar en stor betydelse. Det går inte heller att leva i samhället utan en bankrelation.

"Det är fint att göra framsteg med en likasinnad vid sin sida. Jag får göra allt tillsammans med den bästa experten."

Saara Kankaanrinta

Tillsammans framåt

För Kankaanrinta är naturskyddsarbetet och världsförbättringen missionen i livet. Missionen delar hon med sin man, och för dem är allt arbete gemensamt.

- Det är alldeles fantastiskt att göra det här tillsammans med sin partner. Vi tänker på samma sätt och i samma tempo. Det är fint att göra framsteg med en likasinnad vid sin sida. Jag får göra allt tillsammans med den bästa experten.

Kankaanrinta upplever att i och med familjens förmögenhet har hon privilegiet att göra exakt det hon vill.

Många människor skulle vilja viga sina liv åt naturskyddsarbete, men de kan inte göra det. Vi har möjlighet att göra detta, och jag anser att vi därmed även har en skyldighet att använda den möjligheten till att göra så mycket vi kan för att främja människans och

naturens välmående. För oss är det här ett kall, det är inte direkt något åtta till fyra-jobb.

Trots världsångest är Kankaanrinta i grund och botten en obotlig optimist och hon har en tydlig bild av hur den "bättre morgondagen" som hon jobbar för ser ut.

- Den är mer biologisk. Havet har sin mångfald och fungerar i ekologisk balans, likaså ser skogarna ut som skogar, åkrarna är frodiga och gröna och det finns ett bestående vegetationstäck överallt, och människan har hittat sin plats i ekosystemet. Och människorna tar förstås hand om naturen och även om varandra.

Och hur når man detta?

- Om det är något jag har lärt mig, så är det att vi måste ge naturen utrymme att fungera. Vi kommer aldrig till fullo att förstå hur den fungerar, men vi vet att den sköter sig själv bäst. Dessutom måste vi sträva efter att nå flera fördelar samtidigt i lösningen av miljöproblem, eftersom kriserna snärjer in sig i varandra. Det är väldigt bråttom och vi kan inte stanna upp ens för ett ögonblick.

Och Kankaanrinta tänker inte stanna upp eller ens dra ner på tempot.

Artikel från Ålandsbanking nr 1/2019 (publicerad 06.06.2019).

Text: Lotta Lybeck, foto: Jetro Stavén